

АТОМНИК

України

ГАЗЕТА ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛКИ ПРАЦІВНИКІВ
АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ТА ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

СПЕЦВІПУСК №8 (1210) 16 квітня 2026 року
Заснована 1 грудня 2000 року

ПРОФСПІЛКОВА РОБОТА

Голова ППО ЧАЕС Богдан Сердюк розповідає про сьогодення станції, зокрема, проблему фінансування

сторінка 2

СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ

Очільник ДАЗВ роз'яснює питання подальшого функціонування підприємств Зони відчуження

сторінка 3

НАШІ ВЕТЕРАНИ

Читайте спогади ліквідаторів катастрофи, профспілчан про їхній непростий життєвий шлях

сторінка 4

ВШАНУВАННЯ

Дякуємо тим, хто дав нам сьогодення, шануймо тих, хто береже майбуття

У 40-ві роковини аварії на ЧАЕС ми низько схиляємо голови в пам'ять про героїв, які віддали своє життя заради того, щоб уберегти світ від набагато більшої катастрофи та мінімізувати наслідки вибуху ядерного реактора. Ми низько вклоняємося ліквідаторам наслідків аварії, які живуть понині й досі несуть у собі біль спогадів про пережите.

Згадуючи страшні події, також із глибоким співчуттям говоримо про сотні тисяч невинних жертв — людей, які назавжди втратили рідні домівки, які передчасно попрощалися з близькими, які не змогли продовжити свій рід, які втратили здоров'я. Медичні, психологічні, соціальні та екологічні наслідки техногенного лиха ще тривалий час впливатимуть на наше життя.

Тож роковини аварії — це привід вкотре наголосити на тому, що історія Чорнобиля не є перегорнутою сторінкою. Ліквідація наслідків катастрофи триває й сьогодні. Працівники Чор-



нобильської станції і підприємств Зони відчуження роблять неоціненний внесок у реалізацію проєктів з радіологічної безпеки. Хоч як прикро це визнавати, на місце слова «неоціненний» нині стало слово «недооцінений»: персонал, який працює у шкідливих умовах, не має конкурентних зарплат. Відплив професіоналів ставить під загрозу контроль за небезпечними об'єктами та роботу над утилізацією ядерних відходів, яка є запорукою подальшого функціонування всієї атомної енергетики України.

Атомпрофспілка наполягає: обстоювання гідного рівня оплати праці, забезпечення належних умов роботи і надання працівникам соціальних гарантій — це більше, ніж турбота про персонал Зони відчуження. Це інвестиція, необхідна для колективної безпеки України та всього континенту. Разом ми повинні довести, що уроки Чорнобиля — вивчені.

**З повагою,
Валерій МАТОВ, Голова Атомпрофспілки**

НАШІ ВЕТЕРАНИ

Пишаюся мужністю наших атомників!

З найтеплішими побажаннями і зі словами вдячності до нинішніх працівників атомної галузі звертається Володимир Петрович Кобчик, лідер «Товариства ветеранів-інвалідів ліквідації аварії на ЧАЕС», першої профспілкової організації, яка стала на захист прав героїв, котрі усували наслідки Чорнобильської катастрофи.

ПІОНЕРИ ГАЛУЗІ

Атомну енергетику в Україні започаткували саме чорнобильці, адже ця станція була першою серед побудованих на нашій території. Жахлива катастрофа, яка відбулася на ній, вразила весь світ. Тоді дуже голосно почали лунає думки про необхідність повної відмови від ядерної енергетики та заборони на будівництво нових станцій. Але спеціалісти, у тому числі й ЧАЕСівці, які на

себі відчули страшні наслідки аварії, які понесли колосальні втрати, усе-таки розуміли, що майбутнє — за мирним атомом, і змогли відстояти цей напрям розвитку енергетики.



ОПЛОТ СТІЙКОСТІ

Сьогодні ми переконуємося в тому, що це була правильна стратегія. До того як почалася повномасштабна війна, люди звично і без обмежень користувалися безліччю електроприладів, навіть не замислюючись про те, яку велику роль у забезпеченні такого комфорту відігравали атомні станції. Зараз, після того як було знищено багато енергооб'єктів, наші станції стали головним гарантом енергетичної стійкості. Здебільшого завдяки їм ми хоч якось можемо підтримувати електропостачання в країні. Атомники України високо тримають прапор, і я захоплююся їхньою мужністю! А ті корупційні скандали, до яких були причетні деякі з керівників, у жодному разі не повинні кидати тінь на трудові колективи, які будували станції і продовжують їх експлуатувати.

Переконаний, що атомна енергетика й надалі повинна розвиватися в Україні. Перспективним напрямом видається встановлення малих ядерних реакторів, які було б простіше сховати та захистити від бомбардувань.

ВІРИТИ, ПАМ'ЯТАТИ, ДБАТИ

Попри всі складнощі, я з оптимізмом дивлюсь у майбутнє: вірю в деокупацію ЗАЕС, вірю у позитивні сценарії для нашої країни.

Але водночас мені б дуже хотілося, щоб ми зберігали пам'ять про минуле. Щоб уроки Чорнобильської катастрофи не минули даремно, щоб пам'ятали загиблих учасників ліквідації аварії і піклувалися про живих — адже саме по них, уже дуже літніх людей зі слабким здоров'ям, негаразди військового часу вдаряють особливо боляче.

У СФЕРІ ВПЛИВУ АТОМПРОФСПІЛКИ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІДПРИЄМСТВА
МІНЕНЕРГО УКРАЇНИ,
МІНПРИРОДИ, МІНОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ТОЩО



АКТУАЛЬНО

У працівників ЧАЕС має бути конкурентна зарплата

У цьому переконаний новий директор станції Сергій Тараканов. Він наголосує: навіть якщо б підприємстві не було укладено Колективного договору, зарплати все одно треба було б підвищувати, аби утримати персонал. Однак наявний бюджет не дає для цього можливості. Понад те, за такого фінансування, як зараз, ЧАЕС уже за кілька років може повністю зупинити свою роботу. А це не той об'єкт, на який можна просто повісити замок. Про причини нинішньої ситуації, можливі способи її вирішення та взаємодію з профспілкою — наша розмова.

■ **Напередодні 40-х роковин аварії на ЧАЕС станція перебуває у фокусі уваги. Які меседжі ви вважаєте потрібні насамперед висунути на широке обговорення?**

Необхідно нагадати, які цілі щодо дотримання ядерної безпеки стоять перед підприємством. Треба роз'яснювати, що ЧАЕС — це не лише

зруйнований 4-й енергоблок і конфайнмент над ним. Це також достроково зупинені три інші блоки. Значну частину робіт на них уже виконано: 21 тисячу паливних збірок переміщено до сховища відпрацьованого ядерного палива № 1 — найбільшого у світі сховища такого типу. Нині йде переміщення паливних збірок зі СВЯП-1 до

нового, більш безпечного сховища сухого типу СВЯП-2. Функціонують заводи з переробки рідких і твердих радіоактивних відходів. Експлуатується електрична підстанція, яка відіграє ключову роль у енергоживленні об'єктів ЧАЕС та Зони відчуження.

■ **У середовищі атомників є розуміння, наскільки складним і життєво необхідним комплексом для інших станцій є ЧАЕС...**

Я в цьому не впевнений. Суджу з власного досвіду: хоча я пропрацював у Дирекції НАЕК «Енергоатом» 15 років, про існування низки об'єктів навіть не знав!

Закінчення на 3-й стор.

ПРОФСПІЛКОВА РОБОТА

Ціна недофінансування: ЧАЕС втрачає спеціалістів

Сьогодні небезпеку для станції, що перебуває в процесі виведення з експлуатації, становлять не лише наслідки аварії і не лише варварські атаки сусіда-терориста. Через низький рівень зарплат на стратегічному об'єкті залишається дедалі менше фахівців. Важелів, які утримували б персонал, стає все менше — наголошує Голова ППО ЧАЕС Богдан Сердюк.

Загальновідомо, що Чорнобильська АЕС після аварії 1986 року ціною зусиль ліквідаторів та персоналу відновила свою роботу. Загальний обсяг виробленої електроенергії за період 1986–2000 років становив понад 158 млрд кВт/год. Тобто, незважаючи на зупинку 4-го енергоблоку, цей показник був вищим, ніж за аналогічний період до аварії (1977–1986 рр. — 150,2 млрд кВт/год).

Однак наприкінці 1995 року під тиском міжнародного співтовариства Україна та країни «Великої сімки» підписали Меморандум щодо закриття Чорнобильської АЕС. У його рамках для задоволення потреб України в електроенергії передбачалося за рахунок кредитних коштів завершити будівництво 2-го енергоблоку Хмельницької АЕС, 4-го енергоблоку Рівненської АЕС, здійснити реконструкцію теплових та гідроелектростанцій, а також реалізувати гідроакумулюючі проекти.

На момент офіційної зупинки станції 15 грудня 2000 року на ВП «ЧАЕС» працювало близько 9 000 працівників, які мали досить пристойну зарплатну плату.

В УМОВАХ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

На сьогоднішній штатна чисельність ДСП ЧАЕС є приблизно вчетверо меншою. Серед проблем, з якими стикаються працівники, на перший план вийшов рівень зарплатних плат, випередивши питання вахтового методу роботи, складної логістики та інші труднощі.

25-річний досвід роботи підприємства в умовах бюджетного фінансування продемонстрував неспроможність держави повною мірою виконувати гарантії, встановлені Законом України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого 4-го енергоблоку цієї АЕС на екологічно безпечну систему».

Зокрема, йдеться про забезпечення рівня зарплатної плати не нижчого за середню зарплату працівників відповідних професій і посад на діючих атомних електростанціях України.

ДСП ЧАЕС поступово програє конкуренцію за працівників не лише в галузі, а й на регіональному ринку праці. Наприклад, касир робочої їдальні на ЧАЕС отримує «на руки» близько 16–17 тис. грн з урахуванням доплат за роботу в зоні відчуження та надбавки за вахтовий метод роботи. Водночас вакансія касира магазину АТБ у сусідньому Чернігові передбачає приблизно ті самі 16 500 грн.

РЕАЛІЇ ВОЄННОГО ЧАСУ

Практика щорічного залучення додаткового фінансування для підприємств Зони відчуження з

метою уникнення скорочення штату або простою раніше давала певні результати. Нині, в умовах дефіциту державного бюджету країни, яка перебуває у стані війни, дедалі частіше постає питання додаткового скорочення фінансування.

Варто зауважити, що до початку повномасштабного вторгнення рф ППО ЧАЕС регулярно організовувала акції протесту та пікети урядових установ з метою привернення уваги до проблеми неналежного фінансування підприємства. Останній такий захід планувався спільно з ЧООП під стінами Міністерства фінансів та Міністерства захисту довкілля у листопаді 2021 року. На щастя, тоді вдалося врегулювати ситуацію шляхом тристоронніх переговорів. У нинішніх умовах проведення колективних дій є неможливим, що має свої наслідки.

НЕ ДОПУСТИТИ КОЛАПСУ

Для більшості працівників вагомими причинами залишаються на роботі в ДСП ЧАЕС є бронювання, пільговий пенсійний стаж або звичне місце роботи. Водночас кількість фахівців, яких ці фактори вже не утримують, поступово зростає. Перед підприємством постає перспектива тотального дефіциту кадрів, що становить загрозу для ядерного об'єкта.

Відтак профком ППО ЧАЕС підтримує ініціативу генерального директора щодо нагальної необхідності кардинального вирішення проблеми фінансування ДСП ЧАЕС — або шляхом повернення станції до складу НАЕК «Енергоатом», або принаймні через забезпечення фінансування з фонду зняття з експлуатації АЕС на напрям, пов'язаний зі зняттям з експлуатації ядерних установок.



СПОГАДИ

Погляд у минуле



Геннадій МИХАЙЛЮК,
голова ООП працівників
підприємств Зони
відчуження

Сьогодні ми маємо можливість зазирнути в минуле через призму спогадів Геннадія Олександровича. Його слова — це не просто свідчення про ті події, а й осмислення того, як важкі часи можуть об'єднати людей, створити нові зв'язки та залишити незабутній слід у пам'яті поколінь.

ПЕРШІ ВРАЖЕННЯ

1990 рік. Місто Прип'ять. Навкруги ознаки, які не притаманні населеним пунктам: відсутність населення, птахів та домашніх тварин, звичайного вуличного шуму, у тому числі дитячого сміху. Відчинені вікна будинків, у яких вітер колихає фіранки. І загрозлива тиша, від якої віє незвичайність та стає трохи не по собі. Навкруги люди в захисному однострої та іноді гуркмі технологічного транспорту. З часом це почуття минає. Людина звикає до всього і до цієї ситуації також.

ЛЮДИ

Багатонаціональні колективи. Працівники з різних куточків колишнього СРСР. Немає різниці, хто звідки. Всі тут з однією метою — ліквідувати наслідки аварії на ЧАЕС. Але мотивація у кожного своя. Того приїхав за покинутою душою, хтось зробити кар'єру, а хтось і заробити гроші. Дуже багато спеціалістів вузьких спеціальностей, особливо тих, які пов'язані зі здійсненням радіаційного контролю та дезактивацією. Це одна велика група працівників — науковці.

Це була перша аварія на території України, тому фахівців, які б вивчали її наслідки, прогнозували майбутні зміни в наслідках аварії, не було. Тут народжувалися та розвивалися сучасні радіоекологія, радіобіологія та поведінження з РАВ.

СТАВЛЕННЯ

Людей один до одного — доброзичливе. Тижнями, місяцями, роками працюють поряд, відпочивають у гуртожитках вахтових селищ також разом. Так закладалися дружба, а також нові сімейні стосунки, які тривають до цього часу.

Ті, колишні працівники, хто читає ці спогади, пам'ятає і ставлення держави до фінансування робіт з ліквідації аварії на ЧАЕС, і жорсткий контроль за дотриманням радіаційної безпеки та охорони праці, і забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням, і відповідальність усіх, без винятку, за виконання поставлених завдань. А ще, мабуть, пам'ятають, як у часи де-

Дружба,
що закладалася
десятки років тому,
триває понині

фіциту товарів повсякденного попиту, побутової техніки та продуктів харчування здійснювалися на підприємствах розгрізування жерубу або лотерей на отримання того чи іншого товару, і як раділи люди, коли щось вигравали.

ПАМ'ЯТІ І ПОДЯКА

Коли мене питають, чи жалкую я про свій вибір та за тіми часами, я відповідаю: «За свої роки праці в Чорнобилі про вибір — ні. А коли дивився на те, що зараз відбувається в Зоні відчуження — то жалкую за тими часами!» Чому ми з колегами, яких уже залишилося мало, піклуємося про вшанування пам'яті працівників підприємств Зони відчуження, які пішли з життя? На плитках Стелі Пам'яті в парку Слави м. Чорнобиль навично викарбувані прізвища наших колег, друзів, керівників та простих працівників, з якими нас звела доля в Чорнобилі. Поки пам'ятаємо — вони з нами. Хочу подякувати всім, без винятку, працівникам підприємств Зони відчуження, які працювали та працюють на роботах з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, і схилили голову перед тими, хто віддав найкраще, що має людина — здоров'я та життя.

Спільчани ЧАЕС: загартовані кризами

Аварія на ЧАЕС і подальше рішення про виведення станції з експлуатації поставило працівників підприємства у значно складніші умови, ніж співробітників інших станцій. Проте саме труднощі формували бойовий дух у профспілках та змушували набувати нових навичок — вважає Євген Козлов, голова профспілкової організації ЧАЕС у 2002–2012 роках.

На ЧАЕС Євген Миколайович прийшов у 1988 році. Спочатку працював слюсарем-ремонтником, а за кілька років, після об'єднання турбінних цехів, став головою цехового комітету, адже громадський напрям роботи відкривав широкі перспективи для розвитку. 1997-го активіст був обраний заступником голови профкомів ЧАЕС, а у 2002 році, коли Олексій Лич перейшов до профспілки НАЕК «Енергоатом», колектив довірив Євгену Миколайовичу очолити профспілкову організацію станції. З'ясувалося, що посада голови накладе в рази більшу відповідальність; до того ж взаємини з адміністрацією на той момент були дуже жорсткими.

ПРОФСПІЛКА СПРОМОЖНА!

У 2002 році на ЧАЕС почалися невідплати зарплат. Попереднього разу в такій ситуації, у 1990-х, профспілка пішла шляхом вуличних протестів; цього разу профактив звернувся до Національної служби посередництва і примирення й зареєстрував трудовий спір. Такий підхід був новітнім для Атомпрофспілки. Тоді вся електричка, що доставляла персонал до станції, гула: мовляв, ви чули, що затіяла профспілка?! І коли крок за кроком протягом півроку вдалося добитися справедливих виплат, спільчани відчували: вони дійсно на щось спроможні!

Серед складних питань також було запровадження пільгового стажу для працівників Зони відчуження — його вирішення тривало кілька років. Значних зусиль потребувало й упорядкування доплат за шкідливі умови — для цього потрібно було із Києва залучити комісію з охорони праці, проводити атестацію робочих місць тощо, але зрештою справедливість було встановлено. Щоправда, було й так, що профспілкові інтереси не вдавалося відстояти, і Євген Миколайович брав це дуже близько до серця.

НЕПРОСТІ ВИПРОБУВАННЯ

Порівняно зі станціями, які працювали, ЧАЕС на кожному з етапів вистало трудніше. Доки не було ухвалено рішення про зупинку її роботи, гнітила невизначеність щодо майбутнього. А коли повідомили про зняття з експлуатації, згадує Євген Козлов, працівники, мужні кремезні дядьки, плакали біля щитів управління, бо ж багато хто із них увесь свій трудовий шлях присвятив тому, щоб станція працювала. Із переходом на бюджетне фінансування розпочалися проблеми з коштами на оздоровлення та інші соціальні програми, адміністрація прямо казала: ми не знаємо, де брати гроші. Аби їх знайти, через суди вимагали повернення ЧАЕС боргів від інших підприємств, загалом, шукали будь-яких можли-



востей. Згодом привизначилися до того, щоб жити на суто бюджетних надходженнях, але щоразу вишукування ресурсів на соціальні зобов'язання було непростим завданням.

Усе це стало серйозною школою для профспілчан. Цьому сприяли як зовнішні виклики, так і вимогливість колективу, в якому більшість мала дуже ґрунтовну освіту, і колеги могли поставити таке питання, що враз на нього ні відповіси!

Необхідні спільчанину навички здобуваються на практиці, переконаний Євген Миколайович. Жоден із навчальних закладів не навчав того, щоб бути профспілковцем. Звісно, навчальні програми у вишах і на тренінгах можуть дати певний обсяг знань, певну підготовку... А все інше — прагнення допомагати колегам, брати на себе відповідальність за захист прав — йде від серця.

АКТУАЛЬНО

У працівників ЧАЕС має бути конкурентна зарплата



Сергій ТАРАКАНОВ,
Генеральний директор
ДСП «Чорнобильська
АЕС»

Закінчення.
Початок на 1-й стор.

Багато хто сприймає скорочення персоналу на ЧАЕС як нормальне явище: роботу станції зупинено, отже, кількість працівників логічно має зменшитися до нуля. Але це зовсім не так. АЕС — це ядерна установка, ліцензована державним регулятором, і на ній потрібно підтримувати достатню кількість кваліфікованого персоналу. З огляду на неконкурентні зарплати й ускладнення в роботі, спричинені війною, утримувати фахівців стає дедалі важче.

■ Але розпочаєся відліт професіоналів не сьогодні, і навіть не завтра?

Із 2000 року, коли було зупинено останній блок ЧАЕС. Його робота ще давала можливість підтримувати пристойний рівень зарплат. Надалі, якщо використовувати еволюційну термінологію, розпочався негативний відбір: усі, хто мав вищу кваліфікацію і більші амбіції, шукали іншу роботу, бо усвідомлювали, що в бюджетній організації гідної матеріальної винагороди не буде ніколи.

■ Причину цього ви бачаєте у двох важливих рішеннях, несправедливих до ЧАЕС.

Перше з них — це закон щодо виведення ЧАЕС з експлуатації і гарантії для зупиненої станції, ухвалений у 1999 році. Я оцінюю його як декларативний, оскільки в ньому не визначено джерел фінансування процесу закриття. Тоді ЧАЕС входила до складу НАЕК «Енергоатом», і закон, по суті, регулював взаємини всередині компанії. Поки ЧАЕС була її частиною, прибутки інших станцій покривали чорнобильські потреби. Але у 2001 році ЧАЕС було виведено зі структури НАЕК. На моє переконання, станція позбулася як збиткового активу напередодні планованої приватизації енергетичної компанії.

Потім був закон про створення бюджетного Фонду накопичення фінансового резерву на

зняття з експлуатації атомних реакторів, ухвалений 2004 року. В ньому окремо прописано, що кошти, спрямовані до фонду працюючими станціями, не можуть використовуватися для потреб Чорнобильського майданчика.

■ Чи можуть у цій ситуації допомогти західні партнери?

Імовірно, надія була саме на них. Однак міжнародні донори вже профінансували для України більшу частину інфраструктури, необхідної для виведення ЧАЕС з експлуатації: це новий безпечний конфайнмент (нині пошкоджений державною-агресором), СВЯП-2, заводи з переробки відходів. Партнери не фінансують зарплати, експлуатаційні витрати тощо. Вони цього ніколи не обіцяли і не планують давати кошти «на життя» й надалі. Єдиним джерелом коштів для ЧАЕС залишається «120-та» бюджетна програма.

■ І грошей у ній не вистачає для виконання положень Колективного договору?
Якщо розглядати лише фонд оплати праці — а це, як і минулого року, 900 млн грн, — цієї суми бракує не тільки для того, щоб забезпечити тарифні ставки на рівні інших станцій (для цього потрібно ще 700 млн грн), а й для виконання вимог Колективного договору щодо індексації ставок відповідно до мінімального прожиткового мінімуму.

31 січня цей мінімум зріс на 10%. Я, як і був зобов'язаний, проіндексував зарплати на відповідний відсоток. Але в бюджетній програмі ці 10% не з'являється! Єдиний варіант, запропонований Мініном, — оптимізація витрат підприємства, тобто скорочення персоналу на 10%.

Індексація — тільки одна з численних статей витрат. Минуло лише чотири місяці 2026 року, а ми вже маємо в бюджеті величезний дефіцит.

■ У цій непростій ситуації якою ви бачите модель співпраці з профспілкою?

Вважаю, що там, де це можливо, ми повинні діяти разом. Я беру участь у засіданнях профкому, вважаю, що нам вдається підтримувати діалог.

Коли профспілка ініціювала трудовий спір через скасування відпусток за роботу в шкідливих умовах, я відкликав наказ, який збурив колектив. Профспілка все одно виграла б цей спір. Водночас звинувачувати попередників у тому, що вони ухвалили суперечливе рішення, я не можу — це було не від доброго життя. Ситуація, коли адміністрація свідомо не підвищує виплати, щоб розіпхати гроші по своїх кишенях, немає.

■ Як ви прокоментуєте судовий позов одного з працівників станції, який виставив справу, вимагаючи зарплати на рівні інших АЕС?

Так, такий випадок є. Якщо подібні позови будуть масовими, ДСП ЧАЕС стане банкрутом. Можливо, саме тоді Мінін, Кабмін і Верховна Рада зглянуться на нас і нададуть додаткове фінансування... Але це не точно.

З одного боку, ідеальним варіантом було б провести конференцію трудового колективу і скасувати положення договору про аналогічний іншим станціям рівень середньої зарплати, адже воно все одно ніколи не виконувалося. З іншого боку, працівники не повинні погоджуватися на погіршення умов — я і сам би за це не голосував.



Те раціональне, що можна зробити, — довести до колективу інформацію про реальний стан справ, про наявні у підприємства кошти і перспективи його функціонування. Вважаю, що задуваний пункт колдоговору було б доцільно призупинити до закінчення військового стану.

Ми всі є заручниками того, що працюємо в бюджетній організації. Бюджет — це завжди синонім безгрошів'я. Зізнаюсь, я прийшов на посаду гендиректора ЧАЕС із зарплатою, у кілька разів меншою, ніж на попередньому місці роботи. Згідно з постановою щодо оплати праці керівників стратегічних підприємств, я міг би претендувати на значно більші виплати, але з огляду на хронічний дефіцит коштів вважаю це неприйнятним. Тому моя зарплата співмірна з тарифною сіткою, що діє на ЧАЕС.

■ Які ви бачите виходи із глухого кута, в якій станцію загло бюджетне фінансування?

• якнайшвидше ухвалення рішення щодо звільнення підприємств Зони відчуження від обов'язку відшкодовувати Пенсійному фонду витрати з доставки та виплати пільгових пенсій (адже нині 12% коштів з держбюджету спрямовуються до ПФ як відшкодування його витрат);
• поглиблення взаємодії з вкладниками Рахунку міжнародного співробітництва для Чорнобиля (РМСЧ) щодо наповнення рахунку для збільшення коштів на проведення капітальних робіт.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

РМСЧ загалом із 1995 року міжнародна спільнота спрямувала близько 2 млрд євро на чорнобильські програми під управлінням ЄБРР. Станом на сьогодні на рахунок зареєстровано внесків на суму 70 млн євро донорських коштів. Зараз актуальним є питання ремонту пошкодженого росій-

Там,
де це можливо,
ми з профспілкою
маємо діяти разом,
підтримуючи
діалог

Перший варіант — приєднання до НАЕК «Енергоатом». Я не бачу для цього законодавчих перешкод і не думаю, з огляду на прибутки компанії, що ми стали б надмірним тягарем. Потреби ЧАЕС становлять приблизно 1% від доходів акціонерного товариства. Це був би найкоротший шлях для порятунку станції. Другий варіант — внесення змін до законодавства і надання дозволу використовувати кошти з Фонду накопичення фінансового резерву на потреби ЧАЕС.

■ Наскільки реалістичними є такі плани?

Припускаю, настільки ж, як виграти мільйон доларів... Але, яку анекдот, я прийняв купив лотерейний білет! Я намагаюся доносити потребу в реформах на всіх рівнях, на всіх майданчиках. Інакше, за моїм прогнозом, за три роки підприємство буде змушене повністю зупинити роботу.

■ Вочевидь проблем у очільника ЧАЕС — куди більше, ніж бонусів. Що спонукало вас усе ж таки прийняти посаду?

Я усе своє життя присвятив енергетиці. Був дотичний до проектів, які стали доленосними для атомної галузі, саме завдяки їм ми сьогодні зберігаємо енергетичну стійкість. Посаду директора станції розцінюю як дуже престижну, таку, що гідно продовжує розпочатий шлях. Так, мені не хотілося втрачати в зарплаті; не надто хотілося ставати Публічною особою (це статус, який передбачає для мене і моєї дружини позитивний посилення моніторинг статків). Але так склалося, що на попередніх місяцях роботи — на ПАЕС, в «Енергоатомі», в компанії Holtec International, яка будувала ЦСВЯП та СВЯП-2, і навіть «з іншого боку барикад», у сонячній енергетиці — мені вдалося набути навичок, необхідних для відповідальної посади гендиректора ЧАЕС. Обійняти її — це мій спосіб послужити країні, під час війни дбаючи про дотримання ядерної безпеки.

СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ

Крок за кроком до безпечної системи

Зона відчуження десятиліттями функціонує в умовах нестачі фінансування. Проте фахівці, відповідальні за управління нею, повсякчас докладають зусиль до того, щоб утримувати баланс. Які здобутки слід відзначити? Що лишається невирішеною проблемою? За рахунок чого сьогодні, в умовах війни, можна покращити ситуацію? Як триває співпраця зі спільнотами? — на ці запитання відповідає очільник ДАЗВ Володимир Фещенко.

ЗДОБУТКИ ПОПРИ ТРУДНОЩІ

До успіхів, яких вдалося досягнути, необхідно віднести завершення першої стадії зняття ЧАЕС (виличення палива та його переміщення до СВЯП-1). Наразі триває друга стадія — консервація. Протягом 2025 року було виведено з експлуатації 15 систем та елементів енергоблоку, що дало змогу суттєво зменшити обсяги обладнання, яке потребує постійного обслуговування та контролю. Також активно ведеться переробка рідких РАВ — минулоріч перероблено 83,2 м³. Рівень звільнення сховищ від відпрацьованого обладнання та матеріалів сягнув 7,6%.

Окремий важливий результат — безпечне поведення з відпрацьованим ядерним паливом. У 2025 році зі СВЯП-1 до СВЯП-2 перевезено 2052 відпрацьовані тепловидільні збірки. Це 104,6% від річного плану. Загалом перевезено 26,2% від накопиченого обсягу палива. Усі операції здійснюються з дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки під постійним наглядом відповідних служб. Однак зняття ЧАЕС з експлуатації все одно залишається процесом, розрахованим

на десятиліття. І головним викликом продовжує бути недостатнє та нестабільне фінансування. Якщо видатки на поточну діяльність мінімально забезпечуються із держбюджету, то на капітальні роботи коштів у 2026 році взагалі немає.

СТРАТЕГІЇ НА ПОКРАЩЕННЯ

Що можна зробити, аби зміцнити фінансове становище? Для цього необхідні кілька кроків:
• прийняття ВРУ змін до Закону України «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему», якими затвердити додаток до програми із переліком робіт і заходів на 2026-2036 роки і визначенням обсягу необхідних коштів. Потреба в них становить 50,7 млрд грн (з держбюджету — 45 млрд грн, міжнародної допомоги — 5,7 млрд грн);



ським дроном Нового безпечного конфайнмента ЧАЕС. На засіданні Асамблеї вкладників РМСЧ, що відбулося 31 березня в Лондоні, було схвалено план виконання робіт з раннього проектування та закупівель, на основі яких визначатимуться ефективні рішення для потенційного ремонту.

Програма РРПЗ передбачає реалізацію у три етапи, під час яких буде проведено додаткові інженерні дослідження для повної оцінки стану пошкоджених систем, а також розроблено безпечні, технічно обґрунтовані та прийнятні для регуляторів рішення з ремонту.

Для відновлення повної функціональності конструкції ремонтні роботи необхідно завершити до 2030 року. За попередніми оцінками, їх вартість може становити від 300 до 700 млн євро.

У СПІВПРАЦІ З ПРОФСПІЛКОЮ

Між ДАЗВ та Атомпрофспілкою налагоджений постійний конструктивний діалог.

За результатами проведених консультацій з первинними профспілковими організаціями та адміністраціями підприємств, які входять до сфери управління ДАЗВ, Атомпрофспілкою та ДАЗВ у 2025 році було проаналізовано виконання Галузевої угоди за попередній період та затверджено Галузеву угоду між Державним агентством з управління Зонаю відчуження та Профспілкою працівників атомної енергетики та промисловості України на 2025-2027 роки. На постійній основі проводяться консультативні наради із нагальних питань, що виникають у процесі виконання Галузевої угоди, для прийняття узгоджених рішень.

НАШІ ВЕТЕРАНИ

Єдність сильніша за час

Працівники, які віддали Чорнобильській станції десятки років, продовжують триматися разом, і те, чого вони потребують найбільше — це щире ставлення й увага, вважає голова ППО непрацюючих ветеранів ЧАЕС Олександр Гурдін.



Олександр прийшов на ЧАЕС невдовзі після катастрофічних подій 1986 року, одразу після отримання диплому профільного вишу. Чи розумів він, що ситуація на цій станції є однією з найскладніших у країні? Безумовно. Але тоді рішення ухвалювалося на хвилі юнацького ентузіазму. Не було й думок про те, що підприємство в доволі короткій перспективі буде виведено з експлуатації. Тоді розподіл у Чорнобиль вважався в інституті перспективним. Уже будувався Славутич, і дійсно, невдовзі, 1988 року, молодий спеціаліст уже мав своє житло.

Якби не вибір на користь ЧАЕС, вчорашній випускник отримав би розподіл на Запорізьку станцію, і хтозна, що очікувало б на нього зараз... На ЗАЕС працювали кілька однокурсників Олександра Гурдіна, і їхні долі склалися дуже по-різному. Тож розповіді про долі запоріжців, що публікуються в «Атомнику України», Олександр Леонідович сприймає особливо емоційно.

Його ж власні найяскравіші спогади пов'язані з ЧАЕС, майданчиком, на якому він пройшов шлях від дозиметриста, надалі — працівника реакторно-турбінного цеху, і до начальника цеху з експлуатації головного корпусу та зовнішніх споруд. Трудова біографія Олександра Леонідовича охоплювала й профспілкову активність, тож такі цінності, як взаємна підтримка і єднання стали для нього світоглядними орієнтирами. Тож після виходу на пенсію він приєднався до профспілкової організації непрацюючих ветеранів ЧАЕС і нині очолює цю структуру.

ЗАВДАННЯ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПРОФСПІЛКИ

Організація — на жаль, дедалі менш численна — об'єднує людей, яким судилося пройти значні випробування: це й ті, хто безпосередньо брав участь у ліквідації найкатастрофічніших наслідків

аварії, і ті, хто продовжував працювати в подальші роки, піддаючи ризикам здоров'я. Через вік ветеранів основні напрями їх підтримки — це забезпечення медичних обстежень, відвідування під час перебування в лікарні, виплати за потребу високовартісного лікування, фінансова допомога рідним тих, хто пішов у засвіти. А тим, хто може продовжувати активний спосіб життя, організація частково оплачує заняття в спортивно-оздоровчому комплексі.

Вочевидь на всі потреби ветеранів коштів у профспілкової організації бракує. Але й не всі потреби вимірюються у грошах! Надзвичайної ваги набуває моральна підтримка. Такі заходи, як зустрічі з нагоди свят, вручення пам'ятних відзнак тощо засвідчують шану до колишніх працівників ЧАЕС.

Так само й ветерани роблять внесок у з'ясування — активісти профспілкової спільноти беруть участь у роботі міської громадської ради і комісії з регуляції тарифів.

ІНІЦІАТИВА ЗАРАДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТІ

Зустрічі з колишніми співробітниками занурюють Олександра Леонідовича у спогади і про веселе, і про сумне. Колеги згадують про тих, хто вже пішов. Це були люди, які проявили героїзм у кризові часи. З багатьма із них Олександрів Гурдін пошастило довгі роки працювати пліч-о-пліч, вчитися професії, переймати життєвий



Взаємна підтримка і єднання стали для профспілковця світоглядними орієнтирами

досвід. Тож одне із завдань, яке поставив перед собою профспілковий керівник — це участь у веденні Книги пам'яті на сайті ЧАЕС, пошук і розміщення фотографій колишніх працівників, аби доповнити ними біографічні довідки. Так Олександр Леонідович прагне зробити внесок у збереження пам'яті про тисячі людей і про те, наскільки велику роль вони відіграли, рятуючи світ від ще більшої катастрофи та працюючи над подальшим дотриманням ядерної безпеки на ЧАЕС.

Свідок катастрофи, хранитель пам'яті

Олександра Петровича Забірченка, представника династії енергетиків, глибоко шанують як героя-ліквідатора наслідків аварії на ЧАЕС. Стара гвардія пам'ятає його як видатного профспілкового лідера, котрий ставив собі за мету об'єднання колективу. А молодь знає Олександра Петровича як активіста громадської ради Славутича.

До колективу чорнобильців Олександр Петрович приєднався ще на етапі будівництва станції, 1974 року. У весняну ніч 1986-го йому судилося опинитися в епіцентрі трагічних подій. На момент катастрофи в електроцеху чергували 600 працівників. Старший майстер готовий був за рукави хопати колег, вмовляючи їх залишитися на місці... Із тих 150 сміливців, які не покинули цех,

Олександр Петрович практично усіх знав особисто. І ось уже протягом 40 років він за кожної нагоди купує хоча б дві-три квіточки, аби покласти їх до меморіалу учасникам ліквідації.

Спогади Олександра Петровича про аварію та подолання її наслідків — це не лише сага про героїзм. Тут є місце й праведному обуренню — наприклад, коли ветеран згадує про те, як деякі

з представників адміністрації вимагали вносити до списків ліквідаторів заради статусу і пільг людей, яких на станції і близько не було. Є місце й світлим моментам — наприклад, коли Олександр Петрович розповідає про обійми з Аллою Пугачовою, яка виступала перед чорнобильцями.

Але те найголовніше, чим прагне ділитися учасник тогочасних подій — це розповіді про внесок у ліквідацію наслідків аварії його колег. Людей, чий імена слід завжди пам'ятати, дуже багато. Зокрема, серед працівників електроцеху були ті, хто запобіг у разі більшому масштабу катастрофи. Заступник начальника електроцеху Олександр Лелеченко, черговий електромонтер Анатолій Баранов та інші вивели водень із турбогенератора, що дало змогу уникнути вибуху й поширення вогню на неушкоджені енергоблоки. Лелеченко, не допускаючи на небезпечні ділянки колег, по коліно в радіоактивній воді оперував технікою вручну, адже всі системи були виведені з ладу.

Те, що не назвати іншим словом, ніж героїзм, учасники ліквідації проявляли й тоді, коли дожили останні дні. Олександр Петрович не може забути слова співробітника Анатолія Шаповалова, якого разом із ним доправили на лікування до Москви. Коли до Анатолія підійшли радіолог Ангеліна Гуськова й американець доктор Гейл, ЧАЕСівець сказав: «Ставте на мені досліді — аби тільки інші вижили...». Як з'ясувалося багатьма роками пізніше, пропонуванням американським фахівцем спосіб лікування гострої променевої хвороби був визнаний аж ніяк не оптимальним. Серед ліквідаторів, які потрапили до Москви, вижили одиниці (Олександр Забірченко — серед



щасливців). Натомість серед київських пацієнтів, які лікувалися під керівництвом лікаря Леоніда Кіндзельського, відсоток тих, хто вижив, був набагато вищим. На жаль, це не стосувалося Олександра Лелеченка, який продовжував залишатися на робочому місці до останнього. Він потрапив до лікарні тоді, коли отримав надвисокий ступінь опромінення, і медицина, незалежно від схем лікування, вже була безсиллю. Ліквідатори поховали на батьківщині, в Новооріхові на Полтавщині. Олександр Забірченко вважає своїм обов'язком берегти пам'ять про друга і підтримувати роботу музею Олександра Лелеченка, створеного у школі, де колись навчався Герой України.

Утім, Олександр Забірченко спонукає до активності не лише відповідальність за збереження пам'яті про минуле. Його радують близькі — син Павло й онук Олександр продовжують династію енергетиків. А ще Олександр Петрович бере дуже близько до серця сьогоденні події: уболіває за долю міста, підтримує ветеранів ЧАЕС і ветеранів нинішньої війни, і попри те, що є пенсіонером, не знаходить можливість допомагати ЗСУ — чи то віддавши власне авто, чи то переказуючи кошти на підтримку військових.

АТОМНИК
України

Засновник: Професійна спілка працівників атомної енергетики та промисловості України
Видавець: Редакція газети «Атомник України»

Поштова адреса редакції: вул. Хрещатик, 22, а/с 393 м. Київ, 01001
Газета «Атомник України»
Головний редактор: Марічка КОРМУШКІНА
Телефон: (044) 205-74-20
E-mail: atomnik@union.kiev.ua
atomnik@gmail.com
http://www.atomprofspilka.info

Газета виходить 2 рази на місяць
Індекс — 21766
За точність викладених фактів відповідальність несе автор
Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій
При передруку посилання на «Атомник України» обов'язкове

Свідectво про реєстрацію
КВ №4480 від 21.08.2000 року
Газета віддрукована
у ТОВ «МЕГА-ПОЛІГРАФ»:
04073, м. Київ,
вул. Марка Вовчка, 12/14.
Тираж 2000